

Razkrivanje »za večno« prikritega zločina

Slabšalna besedna zveza o nepotrebem »brskanju po kosteh« je v okviru razprave o stotinah prikritih grobišč po Sloveniji pri marsikom sprožila v jasno določenem ideološkem ključu utemeljen in zaželen odziv, češ, pustimo stvari (tj. kosti) tam, kjer so, torej v zemeljski in tako praviloma tudi miselni pozabi. Vladna komisija za reševanje vprašanj prikritih grobišč, ki jo v sedanjem sklicu vodi zgodovinar Jože Dežman, se s tako argumentacijo utemeljeno ne strinja. Komisija si je namreč kot dolgoročno nalogo zastavila projekt odkopa in prekopa slovenskih zamolčanih žrtev – seveda, kjer je to le mogoče. V sodelovanju z ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve ter za pravosodje so se v komisiji odločili, da bodo med prvimi prekopali žrtve v breznu pri Konfinu I v bližini Grčaric. Odločitev med drugim temelji na podrobni poprejšnji raziskanosti brezna, saj je v knjigi *Brez milosti* (uredil jo je dr. Lovro Šturm) opisan pomor okoli 200 ljudi med 21./22. in 24. junijem 1945, in pa dejstvo, da gre za enega najhujših zločinov, saj so bili pobiti večinoma ranjenci, invalidi in bolniki slovenske narodnosti. Da so ga želeli storilci »za večno« prikriti, dokazuje ogromna količina materiala (nametana hlobovina, zminirano skalovje), ki so ga sredi avgusta iz brezna z izjemnimi napori izvlekli jamarji. Tega materiala se je nabralo za 25 kubičnih metrov. Brezno je bilo tako, kot poročajo pristojni iz vladne komisije za grobišča, poglobljeno za dva metra do dna na globini 40 metrov, kjer ležijo posmrtni ostanki

pomorjenih. V ponedeljek, 18. septembra, so z delom v breznu začeli arheologi in antropologi, o izsledkih njihovega dela pa bomo več poročali v naslednji številki *Družine*. Vladna komisija za grobišča ta čas načrtuje še izkop posmrtnih ostankov umorjenih v Lovrenški grapi pri Škofji Loki, kjer namerava tamkajšnja občinska komisija poskrbeti tudi za identifikacijo žrtev. Seveda se marsikomu zastavlja vprašanje, kam z izkopanimi posmrtnimi ostanki. Vladna komisija se je letos odločala, ali naj podpre izgradnjo osrednje kostnice na Teharjah ali pa postavitve več regionalnih kostnic. Odločili so se za drugo rešitev. Po opravljenih anketah v nekaterih občinah je komisija dobila nekaj možnih lokacij, kot so Novo mesto, Maribor in Ljubljana, kot prioriteto pa predlaga gradnjo kostnice na Orlovem vrhu v Ljubljani.